

mąstymas

en: thinking

ru: мышление

Tikrovės pateikčių, arba reprezentacijų, dėsningų ryšių tarpiško ir apibendrinto pažinimo ↑*psichinis procesas*, aukščiausias žmogaus ↑*psichikos* ir ↑*elgesio* reguliavimo ir savireguliuojamo lygmuo. Sudaro turinys, išreiškiamas ↑*sąvokomis*, ↑*vaizdiniais*, teiginiais, ir ↑*mąstymo operacijos*, kurio- mis jis pertvarkomas ar kuriamas naujas. Būdin- gi du pamatiniai ypatumai: Δ yra neišreikštas, t. y. tiesiogiai negali būti tiriamas, ir simbolinis, t. y. apima veiksmus su pateiktimis, kurios kitaip vadinamos simboliais. Pagal turinio dėmenis, apibendrinimo lygmenį ir santykį su tikrove ski- riamos įvairios ↑*mąstymo rūšys*. ↑*Kognityvioji psichologija* tiria, kaip mąstydami kuriame sąvo- kas, sprendžiamieji uždavinius, priimame spren- dimus, ieškome priežastinių ryšių.

mąstymo operacija

en: thinking operation

ru: мыслительная операция

↑*Mąstymo* veiksmas, kuriuo kuriamas ir keičia- mas mąstymo turinys (↑*sąvokos*, ↑*vaizdiniai*, teiginiai). Skiriama per dešimtį Δ (pavyzdžiui, ↑*analizė*, ↑*sintezė*, ↑*skyrimas*, ↑*abstrahavimas*, ↑*konkretinimas*, ↑*apibendrinimas* ir kt.)

mąstymo rūšys

en: modes of thinking

ru: виды мышления

↑*Mąstymo* pavidalai. Pagal turinio dėmenis bū- na: ↑*veiksminis*, ↑*vaizdinis* ir ↑*sąvokinis*, pagal apibendrinimo lygmenį: teorinis ir praktinis, lo- ginis analitinis ir intuityvusis, pagal santykį su tikrove: tikroviškasis ir autistiškasis, kūrybiškasis ir nekūrybiškasis. Skirtingos Δ susipina, papildo viena kitą ir užtikrina sėkmingą ↑*pažinimą*. Savi- tai (dažniausiai profesinei) ↑*veiklai* reikia kurios nors vienos daugiau išlavėjusios Δ.

masturbacija, onanizmas(la *manus* – ranka, *stupro* – išniekinu)

en: masturbation

ru: мастурбация

Dirbtinis lytinio susijaudinimo ar pasitenkinimo sukėlimas (pavyzdžiui, ranka), dirginant lytinius organus. Δ dėmenys gali būti būdingi ikimokyk-

linio amžiaus vaikams. ↑*Paauuglystėje* ir vėliau, kai nėra lytinių santykių galimybės, laikoma natūra- liu lytinio poreikio patenkinimo būdu. Vertina- ma kaip ligos ↑*simptomas*, kai esant visoms lyti- nių santykių galimybėms pirmenybė teikiama Δ. Sin. ↑*savidirga* 3.

matematinė psichologija

en: mathematical psychology

ru: математическая психология

Teorinės ↑*psichologijos* šaka, taikanti matemati- kos metodus ↑*psichiniams reiškiniams* ir ↑*elge- siui* modeliuoti. Δ remiasi prielaida, jog žmogaus smegenys plėtojosi spręsti išskylančius uždavinius tinkamiausiu būdu, ir sieja kiekybines dirgiklių ypatybes su kiekybiniais numatomo elgesio ro- dikliais. Ištakos susijusios su vokiečių fiziologų Ernst'o Weber'io (1795–1878) ir Gustav'o Fech- ner'io (1801–1887) darbais.

matomumas, regimumas

en: visibility

ru: видимость

1. ↑*Stimulo* savybė, leidžianti jį gerai matyti.
2. ↑*Stimulo* savybė, dėl kurios nuo jo atsispin- dinčios fizinės energijos ypatybės yra tinkamos sužadinti pakankamą skaičių ↑*receptorių* ↑*regos* ↑*pojūčiui* sukelti.

mātrica(la *matrix* – patelė)

en: matrix

ru: матрица

1. Aplinka arba kontekstas, į kurį kas nors yra įterpta, kuriame kas nors yra uždaryta arba iš ku- rio kas nors randasi, plėtojasi.
2. Stačiakampė tam tikrų dėmenų (pavyzdžiui, skaičių) lentelė.

mazochizmas

(pagal austrų rašytojo Leopold'o von Sacher'io- Mazoch'o (1835–1895), kuris pirmasis aprašė Δ, pavardę)

en: masochism

ru: мазохизм

1. Žr. lytinio mazochizmo sutrikimas.
2. ↑*Psichoanalizėje* – sąmoningas arba neįsisąmo- nintas ↑*polinkis* patirti fizinių ar psichinių kančių. ↑*Mirties varos* arba perdėtos ↑*kaltės* paskatintos į save nukreiptos ↑*agresijos* padarinys.

mažoji grupė

en: small group
ru: малая группа

Nedidelė (3–12 asmenų) tarpusavyje sąveikaujančių (taip pat ir dalyvaujančių tyrime, mokymosi arba terapijos procese) žmonių bendrija.

McGurk'o reiškinyš

en: McGurk effect
ru: эффект МкГурка

↑*šnekos* ↑*suvokimo* reiškinys, liudijantis ↑*klausos* ir ↑*regos* sąveiką. Vaizdinė informacija, kurią ↑*asmuo* gauna matydamas šnekantįjį, keičia suvokiamą garsą. Atsiranda, kai vieno garso girdimasis dėmuo yra gretinamas su kito garso vaizdiniu dėmeniu – suvokiamas pastarasis arba trečiasis garsas. Δ patiriamas dažniau, jei asmuo gauna prastos kokybės girdimąją informaciją, bet geros kokybės vaizdinę informaciją, taip pat jeigu pasižymi labiau išlavėjusiais juslinės informacijos integravimo gebėjimais. Dažnai žiūrintieji dubliuotus kino filmus ir taip išmokusieji nepaisyti šnekančiųjų burnos teikiamos informacijos, Δ patiria rečiau. Pirmieji aprašė (1976) anglų psichologai Harry's McGurk'as (1936–1998) ir John'as MacDonald'as (g. 1948).

Medėjos kompleksas

en: Medea complex
ru: комплекс Медеи

Neįsisąmonintas liguistas motinos troškimas nužudyti savo vaikus, siekiant atkeršyti jų tėvui. Graikų mitologijoje Medėja – burtininkė, Kolchidės karaliaus Ajeto ir okeanidės Idijos duktė, Jasono žmona. Kuomet Jasonas nusprendžia palikti Medėją, ji už tai atkeršija, nužudydama jo naująją nuotaką ir savo vaikus. Δ paprastai siejamas su ↑*didžiosios depresijos sutrikimu* ir yra retas.

medicinos psichologija

en: medical psychology
ru: медицинская психология

Taikomosios ↑*psichologijos* šaka, psichologijos žinias taikanti medicinai – profilaktikai, ligų diagnostikai, gydymui. Svarbiausi ir bendriausi Δ klausimai: medicinos personalo ir ligonio santykiai, ↑*iatrogenijos*, ligonio psichologija, psichologinių veiksmų reikšmė ligai atsirasti ir gydyti. Saviti Δ klausimai susiję su atskira medicinos ša-

ka; pagal tai skiriamos Δ šakos: ↑*patopsichologija*, ↑*neuropsichologija*, pediatriinė psichologija ir kt.

meditacija

(la *meditatio* – mąstau, apgalvoju)

en: meditation
ru: медитация

Valingai sukelta pakitusi ↑*sąmonės* būseną, kuriai būdingas trikdančių ↑*dėmesio* patvarumą veiksmų pašalinimas ir sutelktis į save ar aplinkinę tikrovę. Nors tradiciškai siejama su religine ar dvasine patirtimi, Δ šiuo metu plačiai naudojama kaip priemonė atsipalaiduoti, įveikti ↑*stresą*, siekti geresnės sveikatos ir ↑*psichologinės gerovės*. Yra tyrimų, rodančių didesnę nei ↑*psichoterapijos* Δ veiksmingumą įveikiant emocinius ir elgesio sunkumus.

megalòpija

(el *meegas* – didelis, *opsis* – regėjimas)

Žr. *makròpija*.

mėgdžiojimas

en: imitation
ru: подражание

Kito ↑*asmens*, ↑*grupės* ar objekto ↑*judesiu*, ↑*veiksmu* ar ↑*elgesio* tyčinis arba netyčinis kartojimas. Būdingas nepriklausomai nuo amžiaus, tačiau skirtingo amžiaus žmonių Δ mechanizmas skiriasi. Viena pamatinių ↑*mokymosi* formų, paaiškinanti daugelio ↑*gestų*, ↑*įgūdžių*, posakių, ↑*nuostatų*, papročių ir kt. įsisavinimą. Gali pavirsti ir į ligos ↑*simptomus*, pavyzdžiui, ↑*echolalija* ir ↑*echopraksija*. Nesutariama, ar Δ yra būdingas ir žemesniesiems gyvūnams.

mėilė

en: love
ru: любовь

Stiprus, pastovus palankumo, prisirišimo, atsidavimo kitam žmogui, ↑*grupei*, kartais ir kitiems gyviems ar negyviems ↑*objektams* ↑*jausmas*. Būna įvairių pavidalų: broliška Δ, motiniška Δ, erotinė Δ, Δ sau, Δ absoliučiai būtybei ir kt. Reiškiasi siekiu nuolat bendrauti ar būti su Δ objektu, altruistiškai išsižadėti savo interesų ar net pasiryžimu aukotis. Δ yra vienas svarbiausių žmogaus ↑*motyvų*, ištikimybės ir didvyriškumo šaltinis, gyvenimą įprasminanti galia.